

fra Zdenko Zubac

ŽUPNIK U RUŽIĆIMA

Život piše zanimljive priče i vodi nas različitim putovima, a mi često i ne primjećujemo ljepotu tih raznolikosti. Izniman život fra Zdenka Zupca započeo je u selu Gradnići, 6. kolovoza 1911. godine, u pobožnoj obitelji Jure i Anice. U obiteljskom okruženju od najranijih dana učio je kako biti kršćanin, vjeran Bogu u svakodnevnim obvezama, u neimaštini i u svim životnim okolnostima. Već kao dijete odlazio je s obitelji u crkvu te je rado slušao propovijedi svoga župnika. Bog je već tada u srce maloga Andrije usadio klicu poziva i zvanja, kako bi jednoga dana mogao služiti i propovijedati na Božjim pašnjacima, ondje kamo ga Gospodin pošalje.

fra Zdenko Zubac kao bogoslov u Italiji

Nakon završetka osnovnoškolskoga obrazovanja u svojim rodnim Gradnićima, u Andriji se budi čežnja za franjevačkim pozivom.

Nakon što je roditeljima izrazio svoju želju, odlazi na Široki Brijeg, gdje polaže prijamni ispit i biva primljen u Franjevačku klasičnu gimnaziju. Po naravi je bio miran i ozbiljan, a u radu organiziran, zbog čega je uživao povjerenje i učenika i profesora. Marljivost i točnost bile su glavne odlike njegova karaktera.

Nakon završena šestoga razreda oblači franjevački habit na Humcu te uzima redovničko ime fra Zdenko. Po završetku novicijatske godine polaže prve redovničke zavjete 4. kolovoza 1930. godine. Školovanje u širokobriješkoj gimnaziji prekinule su zdravstvene tegobe, pa je viši tečajni ispit položio godinu dana kasnije.

Školovanje nastavlja u Mostaru na Franjevačkoj bogosloviji. Svečane zavjete polaže 8. rujna 1933. godine u Mostaru. Fra Zdenkovi snovi ostvaruju se svećeničkim ređenjem 16. lipnja 1935. godine u Mostaru, nakon čega nastavlja studij u Pesci u Italiji zajedno s fra Ratimirom Kordićem. Od provincijala je pritom dobio pohvalu za vrlo dobre ocjene i uzorno vladanje.

mlada misa fra Zdenka Zubca

Po povratku u Provinciju ide služiti vojsku u Cetinju. Arhiv Provincije čuva njegovo pismo provincijalu u kojem između ostalog stoji: „Ja sam dobro kao i uvijek. Fali mi samo jedno – nisam u Hercegovini. Misu ne govorim ima više dana, već samo svetkovinama. Ne mogu dobiti poslužnika, a bez poslužnika ne smijem govoriti…" Po završetku vojne službe 30. lipnja 1937., Božja ga providnost šalje u mnoge krajeve Hercegovine, gdje je obnašao različite službe. Fra Zdenko je tijekom osam godina služenja u različitim župama posvuda ostavljao dojam sabrana i predana pastira povjerenoga mu stada, kojega je nastojao odgajati u vjeri i učvrstiti u ćudorednom životu.

Svoje posljednje utočište fra Zdenko je našao u mojoj rodnoj župi – Ružićima, podno brda Maliča, koje će domalo postati njegov križni put. Kada sam razgovarao sa svojom pokojnom tetom o fratrima koji su djelovali u našoj župi, znala je reći kako se ne sjeća puno „pra" Zdenka, ali pamti kako su drugi govorili da je bio velik radnik i dobar „pratar". Fra Častimir Majić isto tako u svojoj knjizi *U nebo zagledani* za njega spominje: „Uvijek je zračio vedrinom i nepokolebljivom vjerom u svoje redovničko i svećeničko zvanje".

Početkom veljače 1945. godine, nakon partizanskoga zauzimanja zapadne Hercegovine, uslijedilo je razdoblje terora i osvete. Posljednji je sačuvani dokument koji svjedoči da je fra Zdenko bio živ njegovo pismo provincijalu fra Leu, datirano 12. prosinca 1944. godine. Samo dva mjeseca kasnije, partizani su uhitili fra Zdenka i odveli ga iz župnoga stana.

Prema istraživanjima dr. Anđelka Mijatovića, fra Zdenka je uhitio tadašnji časnik (oficir) UDB-e Ante Barbir 10. veljače 1945. godine oko podneva. Nakon što su mu ruke vezali žicom ispred župne kuće, Barbir ga je udario pištoljem po glavi. U međuvremenu su „knojevci i mjesni partijski komunisti" opljačkali župnu kuću, ubijali perad te odveli župnikovu kravu, zajedno s fra Zdenkom, preko brda Maliča u Tihaljinu.

Svjedoci navode kako su vidjeli da partizani tuku fra Zdenka, koji je pritom zapomagao. Po dolasku u Tihaljinu, u zaselak Brdo, doveden je i fra Slobodan Lončar te su obojica smještena u jednu kuću, gdje su bili izloženi torturi pripadnika KNOJ-a. Većina partizana bili su Srbi iz istočne Hercegovine, koji su na gumnu igrali „gatačko" kolo, dok su istodobno tukli fra Zdenka. Pokušaj jedne starice iz sela da to spriječi završio je prijetnjom smrću.

Nisu im dopustili leći na krevete, nego su morali sjediti na sanducima dok su ih tukli. Mlađi fra Slobodan teže je podnosio zlostavljanje, dok ga je stariji fra Zdenko bodrio i hrabrio. Sljedećega dana odvedeni su u mjesni odbor, gdje im se pridružio i Ante Barbir, koji im je nakon toga dopustio da nešto pojedu, a potom su odvedeni u partizanski zatvor u Ljubuškom.

Posljednji koji su vidjeli fra Zdenka i fra Slobodana bili su fra Janko Bubalo i fra Stanko Vasilj, koji su se već nalazili u ljubuškom zatvoru. O posljednjem susretu s braćom posvjedočio je fra Janko Bubalo: „Ja sam mu odmah bez ikakva uvoda i razgovora rekao da se časovito pribere, pa ću mu dati (sakramentalno) odrješenje. Kad sam mu to učinio, blago me i zahvalno pogledao. Posljednji put u životu! Isto sam učinio i s pokojnim fra Zdenkom Zupcem, koji je izveden poslije fra Slobodana iz sljedeće sobe. Izgledao je upravo majestetično! Krupan, elegantan, u habitu s fratarskim plaštem i crnom šubarom na glavi. Krasno su mu stajali i brčići, ukusno podrezani. Bio je to susret koji se brojio sekundama, ali takav da se – kao posljednji – nikada ne može zaboraviti. I fra Slobodan i on, u ovećoj skupini supatnika, strijeljani su oko ponoći 12. ili 13. veljače".

Oko šezdeset godina kasnije otkrit će se da fra Zdenko nije ubijen u Ljubuškom, nego su ga partizani odveli u dalmatinsko zaleđe zajedno s uhićenim franjevcima iz širokobriješke hidrocentrale te ih tamo i ubili. Tijelo mu je identificirano u masovnoj grobnici u Zagvozdu skupa s još dvojicom braće. Prema kazivanju i sjećanju žitelja Zagvozda, u Đoginoj ledini ukopani su ljudi koji su mučeni i ubijeni, a među njima i širokobriješki fratri. Ekshumacija je dogovorena za 6. travnja 2005. godine, što se i dogodilo. Na Đoginoj ledini nije rasla šuma, iako je svuda okolo rasla. Ni trava. Samo lišaj i mahovina. Na njoj ni ovce nisu pasle. Cijela priroda, ljudi i životinje poštivali su to mjesto na kojem su počivale kosti nevino stradalih. Tijelo brata Zdenka identificirano je na Patologiji u Splitu 27. listopada 2006. godine. Najvažnije je otkriće to da je fra Zdenko preminuo „uslijed strijelne rane glave, desnog zatiljnog područja", što znači da su ga partizani usmrtili metkom u potiljak. Svoj posljednji počinak fra Zdenko je pronašao u fratarskoj grobnici na Širokom Brijegu, gdje mnogi vjernici i danas dolaze i mole se za zagovor ubijenih fratara.

Gospodine, izvore svjetla i istine, zahvalni za dar života brata našega Zdenka, nauči i nas kako u svakodnevnim kušnjama biti odani tebi. Pomozi nam da znamo u poniznosti i malenosti služiti tebi i braći ljudima koje nam svakodnevno šalješ na put života. To te molimo po Kristu Gospodinu našemu. Amen!

fra Stipe Iličić

SLUGA BOŽJI FRA ANDRIJA TOPIĆ I 49 BRAĆE

SVJEDOCI VJERE

Zagreb, 2026.